

3.3.2. Jelgavas rajona polderu raksturojums

Plūdi - virszemes ūdensobjekta hidroloģiska režīma fāze, kam raksturīgs straujš caurplūduma pieaugums un ūdens līmeņa celšanās.

Polderis - nosusināta platība, kas ar aizsargdambi norobežota no uzplūstošiem ūdeņiem un no kuras ūdens noteci novada ar sūkņēšanu.

Poldera baseins - teritorija (laukums hektāros), no kuras tiek novadīta virszemes un pazemes ūdeņu notece no poldera platības, kā arī no piegulošās platības.

Poldera platība - teritorija (laukums hektāros), kura līdz aizsargdambju ierīkošanai applūda aplēses palos vai plūdus un tiek aizsargāta no pārmitrināšanas un kuras notece tiek pārsūkņēta ar sūkņu staciju.

Ap Babītes ezeru un Lielupes vidusteci ir lielākā polderu koncentrācija Latvijā.

Pirmos projektus Lielupes krastu iedambēšanai un polderu būvei izstrādāja 1938.g. Pirmo – Garozes polderi izbūvēja 1960.g.

1963. gadā Latvijas Valsts Meliorācijas projektēšanas institūts izstrādāja „Lielupes ūdenssaimniecības shēmu” (turpmāk - Shēma), kuru apstiprināja Latvijas PSR Ministru Padome. Shēma ietvēra daudzus objektus, to starpā 7 ziemas un 12 vasaras polderu būves un aizsargdambjus 42,7 km kopgarumā.

Līdz 1991.g. tika izbūvēti 6 ziemas polderi ar sūkņu stacijām (kopplatība 11,86 tūkstoši ha) - Vecbērzes, Auces upes, Vārpas, Odiņu-Pavasaru, Kalnciema un Ruduļu polderis, kā arī 4 vasaras polderi zālājiem (kopplatība 904 ha) - Valgundes 1. un 2. polderi, Vārpas un Cīruļu polderis.

Lielupes ūdenssaimniecības shēma tika izveidota ar mērķi pasargāt Lielupei pieguļošās platības no aplūšanas draudiem pavasaros un rudenos, kā arī samazināt Lielupes ūdeņu daudzumu pieguļošajās upei teritorijās.

Izstrādājot *Shēmu*, tika apgūtas jaunas platības, kuras sekmīgi arī šodien izmanto lauksaimniecībā un apbūvē, jo šīs teritorijas atrodas Lielupes krastā.

Apkopojuot visus datus, var secināt, ka viss, kas tika paredzēts *shēmā*, netika realizēts. Daļu objektu netika uzcelts, piemēram, Kaļiņina un Jaunās Gvardes polderis. Tomēr lielākā daļa no *Shēmas* objektiem ir izbūvēti. Diemžēl šobrīd tiem atvēl maz līdzekļus, lai uzturētu tos kartībā un arī, lai veiktu rekonstrukcijas, kas lielākai daļai objektu drīzumā arī būtu jāveic, jo vecās tehnoloģijas (galvenokārt sūkņi, aizvāri, pacēlāji, spiedvadi, vārsti) fiziski un morāli novecojuši, vairs nav ekonomiski izdevīgas un ir savu laiku nokalpojuši.

Lielupes ūdenssaimniecības shēmai ir liela nozīme pretplūdu pasākumu kompleksā gan Jelgavas apkārtnē, gan gar visu Lielupes krastu. Agrāk polderu teritoriju un pašu objektu apsaimniekošana bija kolhozu un sovhozu īpašumā.

Šobrīd polderu hidrotehniskās būves objekti ir valsts īpašumā, bet polderu platības pieder privātpašniekiem.

Pie tam ar MK 2006.gada 14.februāra noteikumiem Nr.142 „Noteikumi par nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijām,„ lielākais skaits Latvijas polderu ir iekļauts nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritoriju sarakstā.

Izbūvējot polderus, galvenais mērķis bija intensificēt lauksaimniecību.

Pašreiz situācija mainījiesies, polderu platības aizvien vairāk tiek izmantotas privātmāju un citu objektu būvniecībai.

Var teikt, ka šobrīd nacionālās nozīmes polderi tiek izmantoti neatbilstoši to paredzētajam mērķim, bet valsts no saviem līdzekļiem sedz izdevumus par polderu kā lauksaimniecībai nozīmīgu teritoriju uzturēšanu. Būtu jāpārskata nacionālās nozīmes lauksaimniecības zemju statuss, lai veicinātu zemes resursu racionālu izmantošanu. Ir atbalstāmas pašvaldības, kuras ir gatavas pārņemt un apsaimniekot polderus, kas netiek izmantoti lauksaimnieciskajai ražošanai.

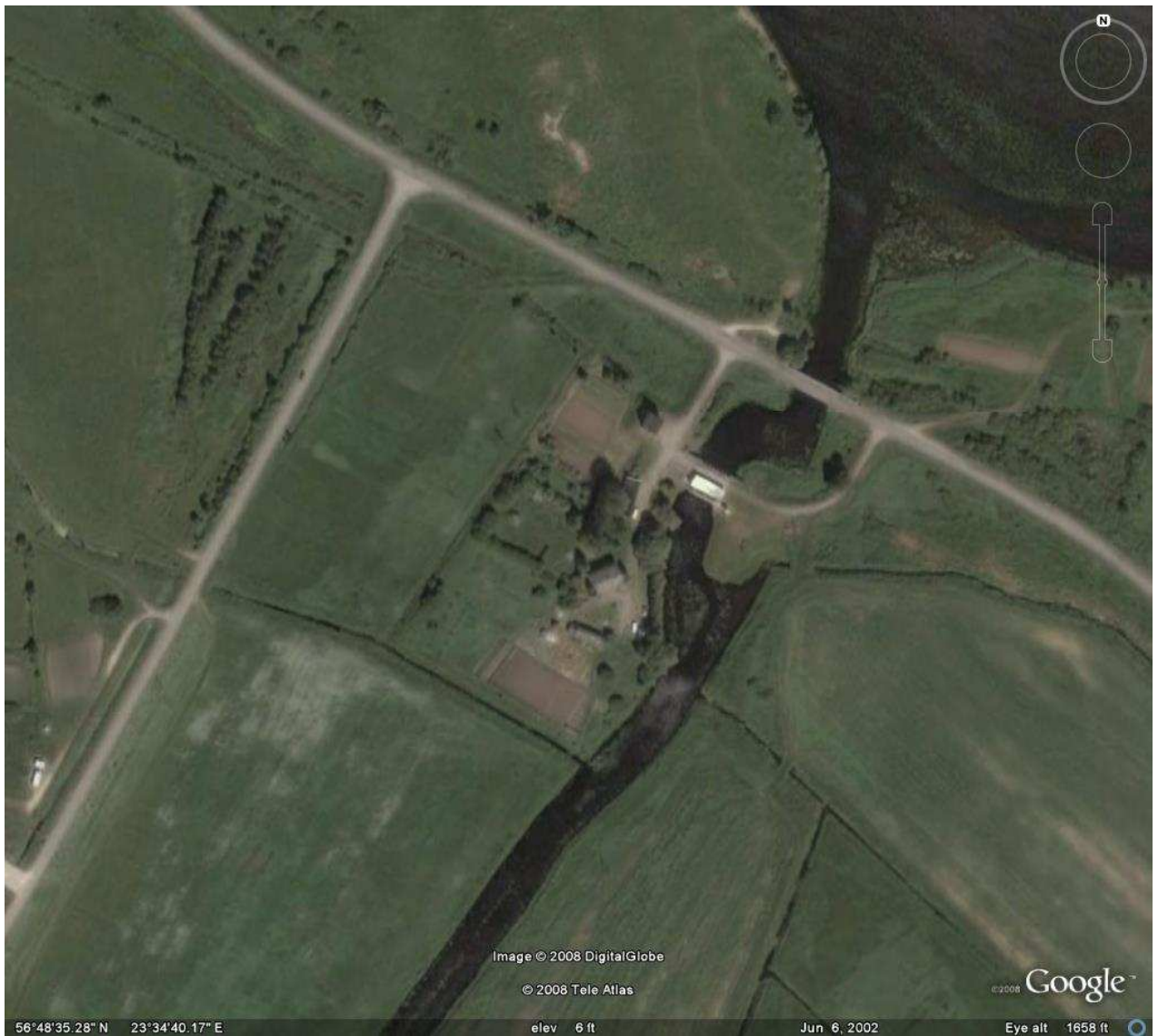
Lielupes baseina polderi

3.3.1.tabula

N.p.k.	Nosaukums	Lielbaseina kods	Rajons	Platība, ha	Aizsargdambji, km	Sūkņi (gab.)	Ceļi, km	Tilti (gab.)	Caurtekas (gab.)
1	Jāņupītes polderis	38	Rīgas	142	1,8	1	2,3	-	7
2	Odiņu-Pavasaru polderis	38	Rīgas	648	8,2	2	4,3	-	48
3	STRAUPCIEMA polderis	38	Rīgas	755	6,3	1	9	-	26
4	RATNIEKU-BITESLEJAS polderis	38	Rīgas	613	6,0	2	8,7	-	18
5	Babītes polderis	38	Rīgas	1579	5,1	3	6,8	1	6
6	Dzilnupes polderis	38	Rīgas	757	8,2	3	10,4	-	17
7	Trenču polderis	38	Rīgas	634	6,1	3	4,6	-	7
8	Bļodnieku polderis	38	Rīgas	406	3,5	-	1,0	-	8
9	GATES polderis	38	Rīgas	158		-			
10	GATUPES polderis	38	Rīgas	390		-			
11	Auces polderis	38	Jelgavas	1233	10,6	3	5,9	1	30
12	Vebērzes polderis	38	Jelgavas	8429	7,0	6	43,4	1	95
13	Kalnciema polderis	38	Jelgavas	620	6,3	2	5,3	-	24
14	Ruduļa polderis	38	Jelgavas	4916	7,3	5	1,7	-	33
15	Valgundes polderis-II	38	Jelgavas	300	5,2	1	1,1	-	3
16	Vārpas polderis	38	Jelgavas	1062	14,0	2	9	-	34
17	Valgundes polderis-I	38	Jelgavas	345	4,3	1	1,9	-	22
18	JELGAVAS LIDLAKS	38	Jelgavas	330		2			
19	OZOLNIEKU polderis	38	Jelgavas	203	3,1	2	-	-	-
20	NAMIĶU polderis	38	Rīgas	82	1,5	-	0,5	-	-

Polderu un meliorācijas būvju tehniskās problēmas

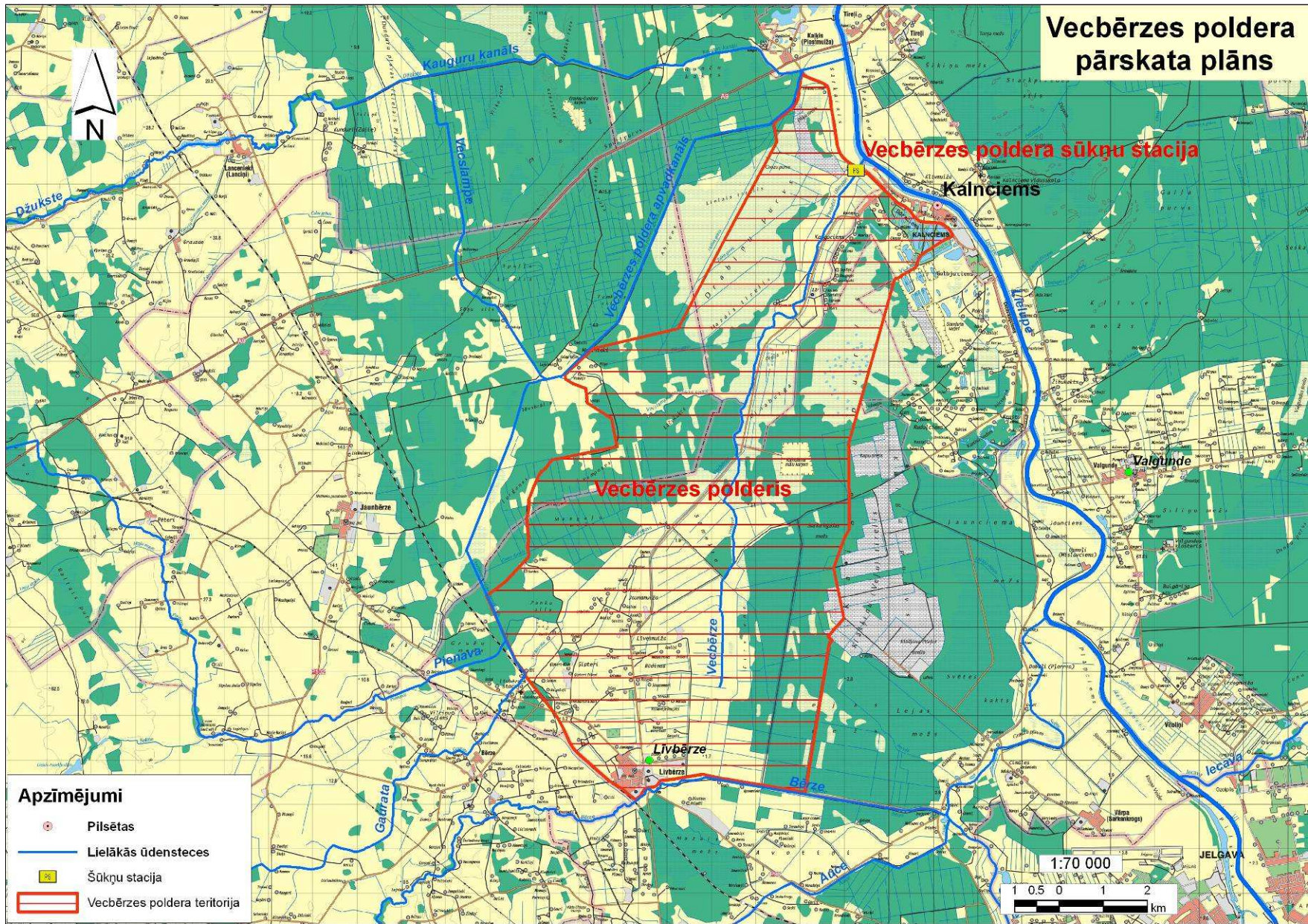
- Polderu hidrotehniskās būves laika gaitā ir nolietojušās, tāpēc nepieciešama to rekonstrukcija
- Vietām ir mainījies polderu teritoriju izmantošanas veids, tāpēc tie var nenodrošināt pietiekamu pretplūdu aizsardzību, kas nepieciešama jaunajai situācijai
- Meliorācijas sistēmas netiek koptas, tāpēc palielinās vasaras – rudens plūdu draudi

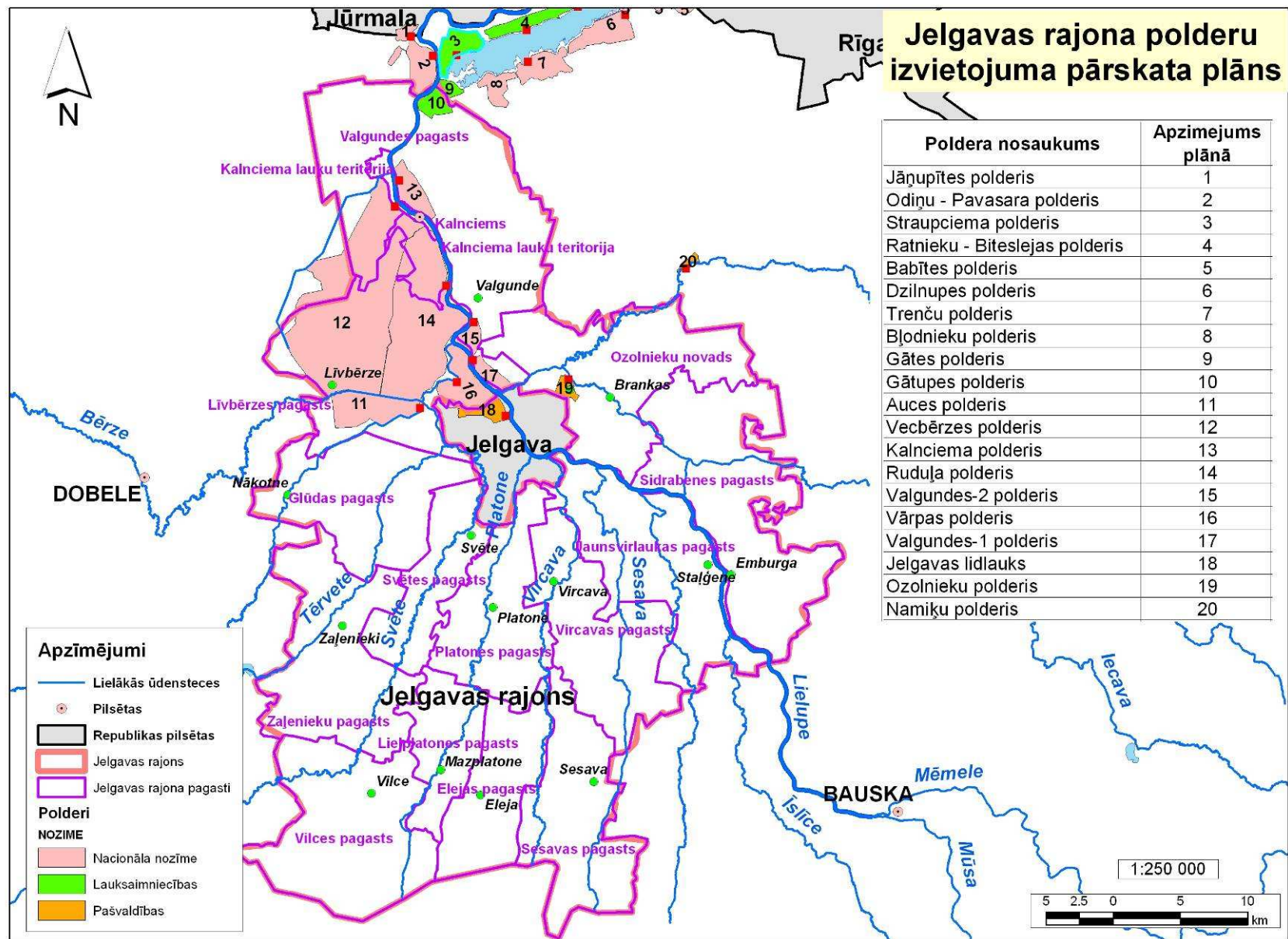
3.3.3. attēls Vecbērzes poldera sūkņu stacija

Poldera būvju komplekss

- Poldera aizsargdambis
- Sūkņu stacija
- Pievadkanāls ar krājbaseinu
- Atvadkanāls
- Poldera apvadkanāls
- Poldera autoceļš
- Nosusināšanas grāvju tīkls un drenāža

3.3.4. attēls Vecbērzes poldera pārskata plāns

3.3.5. attēls Jelgavas rajona polderu izvietojuma plāns